

การพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัครสำนักงาน
คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
The Development of a Network of Public Instructors in Format Volunteer of
Office of Official Information Community to Disseminate Knowledge and
Understanding Concerned with Official Information Law

กฤษฎา ใจแก้วทิ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

E-mail : Krisada.ja@up.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงการวิจัย “การพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัครสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เครือข่ายภาคประชาชนที่สมัครใจเป็น “อาสาสมัครสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการชุมชน” ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการจนสามารถเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ประชาชนทั่วไป ได้ โดยนำระบบสังคมออนไลน์มาใช้สร้างเครือข่าย และเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสผ่านกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้จัดประชุม สัมมนา อบรมการใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมและเก็บข้อมูลความคิดเห็นใน 12 พื้นที่ของประเทศไทย มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 807 คน โดยการฝึกใช้คู่มือการเข้าถึงสิทธิและการสร้างเครือข่ายผ่านสังคมออนไลน์ คือ เฟสบุ๊ก ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ การวิจัยครั้งนี้จึงเสนอแนะให้ควรมีกระบวนการให้ความรู้ในกฎหมายฉบับนี้ให้กว้างขวางมากขึ้นโดยใช้คู่มือการเข้าถึงสิทธิเป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้จะสามารถส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสได้เป็นอย่างมาก และควรใช้ระบบสังคมออนไลน์เป็นสื่อเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่าง

อาสาสมัครของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะเป็นช่องทางการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกฎหมาย และข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจสิทธิและสร้างความร่วมมือจากประชาชนเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

คำสำคัญ : กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ความโปร่งใส การพัฒนาเครือข่าย อาสาสมัคร ข้อมูลข่าวสารราชการ

Abstract

This research project is known as “the development of a network of public instructors in format volunteer of office of official information community to disseminate knowledge and understanding concerned with official information law”. It aimed to increase the knowledge and understanding of official information law of the volunteer’s network. It enables them to have knowledge and understanding about the right to know, access to information and utilize the official information in order to become the instructor who can provide knowledge and advice to people by using social network. It also promotes the proceeding in which the public participation is desirable in order to ensure the transparency of government operations through the official information law. The activities in this research project include conferences, and seminars with manual, while at the same time this project involves collection of opinion, brainstorming, and focus group in order to educate and train the volunteers, who are 807 participants from 12 different areas in Thailand. This allows them to recognize and understand the right to know and utilize the benefit of the official information law by using the manual of the right to access information and also relying on online social network as facebook. The study showed that most participants still lack knowledge and understanding of the law on official information. This final report recommended that there should be a process which provides knowledge of the law with the extensive use of manual for

access to right as a tool in the dissemination of knowledge in accordance with the laws of the state government. This will also help to ensure the transparency of government operations. . There should be use online social networking system in order to connect the volunteer with the office of official information and this can also be used as channels to disseminate and exchange knowledge of the law and information as well. This will lead to the recognition of the rights and encourage the public participation in order to ensure the transparency of government operations.

Keywords : The official information law, Transparency, Network development, Official information volunteers

1. บทนำ

สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นสิทธิของประชาชนที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายภายในของประเทศไทย ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และตามพระราชบัญญัติกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทั้งนี้สิทธิดังกล่าวมีความสำคัญต่อความโปร่งใสในการทำงานของฝ่ายปกครอง และเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ได้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว หากแต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ และเข้าใจถึงสิทธิตามกฎหมายที่ประชาชนมีอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา ภาครัฐเน้นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานภาครัฐ มากกว่าการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนี้ให้แก่ประชาชนทั่วไป และหากปราศจากการเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำรงอยู่ของกฎหมายฉบับนี้อย่างจริงจัง ประชาชนจำนวนน้อยนักของประเทศจะได้เข้าใจและสามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ได้ อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้เป็นวิชาหลักที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาที่สอนนิเวศกฎหมาย ซึ่งแท้จริงแล้ว พระราชบัญญัติกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการปกครองของรัฐ ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่มนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบันจะขาดเสีย

มิได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะแสวงหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการในการเสริมสร้างองค์ความรู้แก่เครือข่ายภาคประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนที่สามารถเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศได้ และการเกิดอาสาสมัคร สสร.ชุมชน จะเป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเกิดอาสาสมัคร สสร.ชุมชน นั้น จำเป็นต้องมีวิธีการรวมกลุ่มและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือของกลุ่มวิทยากรเครือข่าย เพื่อที่จะสามารถขยายความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้ได้ดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยตาม “โครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ

2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เครือข่ายภาคประชาชนที่สมัครใจเป็น “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการเพียงพอจนสามารถเป็นผู้เผยแพร่ และให้คำแนะนำในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสิทธิได้รู้ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ

2.2 เพื่อให้ “อาสาสมัคร สสร.ชุมชน” เป็นผู้ประสานงานกับ สสร. โดยใช้ระบบสังคมออนไลน์ ในการรับรู้ความรู้ใหม่ๆ เพื่อเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

2.3 เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 จัดประชุมระดมสมองร่วมกับคณะทำงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารฯ เพื่อกำหนดรูปแบบการสร้างความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ และสร้างความเข้าใจในสิทธิได้รู้ตาม

ความหมายของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

3.2 จัดการประชุมสัมมนา อบรมวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชน “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการ และนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปเผยแพร่สู่ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการประชุม และแบบสอบถามเบื้องต้น ทั้งนี้ จัดการประชุมสัมมนา อบรมครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวม 12 จังหวัด มีกลุ่มผู้นำชุมชนไม่น้อยกว่า 60 คน ในแต่ละจังหวัด

3.3 นำผลที่ได้จากการประชุมอบรมสัมมนามาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และสามารถนำแนวทางการเผยแพร่ที่พัฒนาแล้วมาใช้ และแนะนำให้วิทยากรเครือข่ายนำไปใช้ให้ได้ผลต่อไป

3.4 ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาถึงอุปสรรค ปัญหา และความคิดเห็นของภาคประชาชน เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายชุมชน เพื่อแพร่ขยายความรู้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ

4. ผลการวิจัย

การดำเนินการศึกษาตามโครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้มีประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน และประชาชนที่มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ที่สมัครใจเป็น “อาสาสมัคร สสร.ชุมชน” เพื่อช่วยเผยแพร่สิทธิได้รู้ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ รวม 807 คน ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ 5 ภูมิภาค รวม 12 จังหวัด ดังต่อไปนี้

ลำดับ	ภูมิภาค	จังหวัด	สถานที่	วันที่
1	ภาคกลาง	พระนครศรีอยุธยา	โรงแรมโยธยาริเวอร์ไซด์	2 พ.ค.2555
2		นนทบุรี	โรงแรมเดอะริช โฮเทล	3 พ.ค.2555
3	ภาคตะวันออก	ชลบุรี	โรงแรมชลอินเตอร์	4 พ.ค.2555
4	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	โรงแรมโลตัส ปางสวนแก้ว	8 พ.ค.2555
5		พิษณุโลก	โรงแรมท็อปแลนด์	10 พ.ค.2555
6		ตาก	โรงแรมเซนทารา แม่สอด	11 พ.ค.2555
7	ภาคตะวันตก	ราชบุรี	โรงแรมโกเคนท์ ซิตี้	18 พ.ค.2555
8	ภาคใต้	ระนอง	โรงแรมทินิดี	14 พ.ค.2555
9		สงขลา	โรงแรมวีแอล หาดใหญ่	16 พ.ค.2555
10	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ร้อยเอ็ด	โรงแรมร้อยเอ็ด ซิตี้	28 พ.ค.2555
11		ขอนแก่น	โรงแรมเจริญธานี	30 พ.ค.2555
12		อุดรธานี	โรงแรมเซนทารา อุดรธานี	31 พ.ค.2555

4.1 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

จากการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามในแต่ละเวทีผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน คือ แบบสอบถามก่อนการสัมมนาและแบบสอบถามหลังการสัมมนา โดยทำการวิเคราะห์จากคำถามที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการจำนวน 10 ข้อ และนำผลลัพธ์ที่ได้จากผู้เข้าร่วมสัมมนาก่อนและหลังการสัมมนาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย รวม 12 เวทีสัมมนา โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความรู้ของกลุ่มผู้นำชุมชนว่ามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพิ่มขึ้น สรุปได้ดังนี้

เวทีสัมมนา จังหวัด	แบบสอบถาม ก่อนการสัมมนา	ค่าเฉลี่ย	แบบสอบถาม หลังการสัมมนา	ค่าเฉลี่ย
พระนครศรีอยุธยา	2.60		3.88	
นนทบุรี	1.94		3.78	
ชลบุรี	2.30		3.50	
เชียงใหม่	2.42		3.70	

พิษณุโลก	2.38	2.46	3.80	3.54
ตาก	2.00		3.03	
ระนอง	2.46		3.54	
สงขลา	2.44		3.87	
ราชบุรี	2.74		3.91	
ร้อยเอ็ด	2.17		2.17	
ขอนแก่น	2.45		3.64	
อุดรธานี	1.90		3.00	

จากการดำเนินการตามโครงการผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและภาคประชาชน ต่างให้ความสนใจ ทั้งยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของภาครัฐ โดยเฉพาะเกี่ยวกับสิทธิในการได้รู้ (Right to Know) แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการศึกษาตามโครงการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้พบปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบของ อาสาสมัคร สหร. ชุมชน อยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 การพัฒนารูปแบบ “อาสาสมัคร สหร.ชุมชน” ขจัดปัญหาความไม่รู้และไม่เข้าใจสิทธิได้รู้ ดังนั้น รูปแบบอาสาสมัคร สหร. ชุมชน ควรที่จะพัฒนาแนวทางการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้นในพื้นที่ของแต่ละชุมชน โดยการให้ความรู้และการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้น ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่าย “อาสาสมัคร สหร.ชุมชน” ประสานงานและกระจายสู่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและชุมชนท้องถิ่นต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของ “อาสาสมัคร สหร.ชุมชน” ให้มากขึ้น

4.1.2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชนแม้ว่าสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ จะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของประชาชนไทย อีกทั้งยังรองรับโดยรัฐธรรมนูญ และมีกฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดสิทธิก็ตาม แต่การเผยแพร่สิทธิต่างๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว ต้องอาศัยองค์กร หน่วยงาน ต่างๆทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยกันรณรงค์เผยแพร่สิทธินี้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ดังนั้น ผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจสิทธิเหล่านี้ได้ คือการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นหน่วยสังคมที่

สามารถเผยแพร่ความรู้ให้กับสมาชิกในสังคมของตนได้อย่างรวดเร็ว และประชาชนในสังคมนั้นต่างต้องการมีส่วนร่วมในการดูแลคุ้มครองสิทธิต่างๆ ในสังคมของตน โดยต้องมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรุ่นๆ

4.1.3 การจัดตั้งศูนย์ให้ความรู้ในสถาบันชั้นสูง โดยเริ่มแรกควรมี “ศูนย์บริการความรู้ด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารในสถาบันการศึกษา” การเผยแพร่ความรู้เป็นพันธกิจหลักของสถาบันการศึกษาอยู่แล้ว ดังนั้น หากอาศัยสถาบันการศึกษาในแต่ละภูมิภาคเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนความรู้ในสิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารย่อมจะสร้างศักยภาพในการเข้าถึงสิทธินี้ของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากสถาบันการศึกษาใดสามารถบรรจุเรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในหลักสูตรการเรียนการสอนของตน ยิ่งจะก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนอันยิ่งใหญ่ที่จะสร้างผู้รู้และเผยแพร่กฎหมายนี้ต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง

4.1.4 การส่งเสริมให้ประชาชนได้ทดลองใช้สิทธิ ควรมีการจัดทำภาพยนตร์โฆษณาให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยจัดทำในรูปแบบของการตูนให้ความรู้ เพื่อให้ไปทดลองใช้สิทธิที่แท้จริง โดยส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัยไปทดลองใช้สิทธิดังกล่าว ณ หน่วยงานรัฐที่อยู่ใกล้บ้าน เพื่อเป็นการช่วยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งกำกับดูแลกฎหมายฉบับนี้ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นการให้ประชาชนรู้สึกถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐได้ทางหนึ่ง

4.1.5 การนำเข้าสู่แบบเรียนในระบบการศึกษา เนื่องด้วยสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทยทุกคน จึงสมควรที่จะได้ปลูกฝังสิทธินี้ไว้ให้กับประชาชนตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเป็นรากฐานให้เกิดความคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการของภาครัฐ ดังนั้น จึงควรมีการนำเอาเนื้อหาของสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการลงบรรจุในการเรียนการสอนของนักเรียน นักศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา โดยถือว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของการเป็นพลเมืองอันเป็นการปลูกฝังให้เด็กหรือเยาวชน ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยการใช้สิทธิตามกฎหมายดังกล่าวนี้ มิใช่เป็นเรื่องเฉพาะแต่ผู้ใหญ่เท่านั้น

4.1.6 การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้กระบวนการเข้าถึงสิทธิฯ โดยนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมีเป็นจำนวนมาก การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญได้นั้น ควรนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ เช่น สามารถศึกษาการใช้สิทธิตาม

กฎหมายข้อมูลข่าวสารโดยผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ รวมไปถึงการจัดทำเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประเภทสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิตามกฎหมายหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายนี้โดยเฉพาะ และสามารถใช้ได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่

4.2 การสร้างคู่มือการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการสร้างเครือข่าย

ผลจากการประชุมอบรมสัมมนาผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการในเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาสร้างเป็นคู่มือการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการสร้างเครือข่าย เพื่อที่เครือข่ายอาสาสมัครข้อมูลข่าวสารของราชการจะสามารถนำความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นไปเผยแพร่แก่ประชาชนในชุมชนของตนได้ต่อไป

การสร้างวิทยากรภาคประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นตัวกลางในการนำเอาความรู้ไปสู่ยังประชาชนและสร้างเครือข่ายประชาชนที่มีความรู้ทางกฎหมายฯ แต่ลำพังเพียงเฉพาะการอบรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเป็นวิทยากรเครือข่ายรับฟังยังไม่เป็นการเพียงพอ จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเป็นวิทยากรฯ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเครือข่าย อ.สขร โดยในคู่มือดังกล่าวประกอบไปด้วย ส่วนต่าง ๆ ทั้งสิ้น 8 ส่วนดังนี้

4.2.1 ประวัติความเป็นมา หลักการและเหตุผล เจตนารมณ์ คำนียามและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลในการครอบครองของราชการ

4.2.2 ประโยชน์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

4.2.3 สิทธิของประชาชน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

4.2.4 คำถามที่พบบ่อย (FAQ : Frequency Ask Questions)

4.2.5 ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจตามแต่ละภาค

4.2.6 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

4.2.7 ภาคผนวก

4.2.8 รายชื่อและที่ตั้งของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการในแต่ละจังหวัด

4.3 เครือข่ายอาสาสมัครข้อมูลข่าวสารของราชการ

การสร้างเครือข่ายชุมชน เพื่อแพร่ขยายความรู้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ไปสู่กลุ่มประชาชนในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศไทย โดยผ่านผู้นำชุมชนที่ได้รับการอบรมความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและสามารถใช้คู่มือการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการสร้างเครือข่ายอย่างถูกต้องแล้ว อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ ซึ่งการสร้างเครือข่ายชุมชนนี้ผู้วิจัยได้เสนอให้มีการนำเอาเทคโนโลยีการสร้างเครือข่ายผ่านสังคมออนไลน์มาใช้ในการสร้าง เครือข่ายอาสาสมัครข้อมูลข่าวสารของราชการ และจะเป็นสิ่งเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนด้วยกันเองและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำเอาเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์เข้ากับการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชน เนื่องจากในยุคปัจจุบันเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก สามารถเชื่อมต่อไปเกือบทุกที่ทุกเวลา และยังปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านทางเครือข่ายที่ชื่อว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ Social Network ได้มีการแพร่หลายมากยิ่งขึ้น และมีหลายรูปแบบ ทำให้การแบ่งปันข้อมูลทำได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีการกระจายข้อมูลที่รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นในบางเรื่องหรือบางประเด็นอย่างหลากหลาย และในบางครั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองหรือทางภาครัฐได้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุข้างต้น การนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและการสร้างเครือข่ายของประชาชนที่มีความสนใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ย่อมทำได้โดยง่ายและมีประสิทธิภาพสูงตามไปด้วย ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร สขร. ชุมชน ย่อมสามารถทำให้สร้างได้ง่ายขึ้น และสามารถเชื่อมประสานข้อมูลในระหว่างเครือข่ายอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งจากเวทีต่างๆ ที่ผ่านมานั้น พบว่า ได้รับความสนใจจากผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนมากเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว เพียงแต่ยังไม่เข้าใจวิธีการใช้หรือกระบวนการการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์มาก่อน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่บุคคลที่ใช้ facebook จะอยู่ในช่วงอายุ 18 - 34 ปี เป็นจำนวนมาก โดยเมื่อเปิดใช้งานพบว่า มีการเริ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่ายด้วยกัน และการติดต่อสอบถามหรือการขอข้อมูลต่างๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้น อันแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการใช้ช่องทางดังกล่าวในการติดต่อสื่อสาร อันทำให้การเรียนรู้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาความรู้

ใหม่ๆ เข้าไป ทำให้สามารถใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันท่วงที ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำ Fanpage เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาและอบรมได้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยในปัจจุบันมีสมาชิกในเครือข่าย เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายประชาชนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป

4.4 สภาพปัญหาอันเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ถึงความสำคัญของกฎหมายข้อมูล ข่าวสาร การเข้าถึงสิทธิ การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัคร สขร. ชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และสำรวจความคิดเห็นของภาคประชาชนโดยยึดตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญในแต่ละพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษาโดยพิจารณาถึง หลักการสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.4.1 บุคคลที่จะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร สขร.ชุมชน จะต้องไปรับความรู้ ความ เข้าใจ ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะเรื่องสิทธิ ของประชาชน ในการรับรู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงาน ภาครัฐ

4.4.2 กระบวนการและวิธีการในการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร ภายในชุมชน นั้นๆ รวมถึงการขยายจำนวนอาสาสมัครฯ ให้เพิ่มมากขึ้น

4.4.3 ประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานของอาสาสมัคร สขร. ชุมชน ต่อการ ส่งเสริมความรู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

4.4.4 การร่วมมือกับอาสาสมัคร สขร. ชุมชนอื่นๆทั่วประเทศ เพื่อให้การ ดำเนินการมีการพัฒนาและมีความยั่งยืน

โดยผู้วิจัยพบว่าผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของ ราชการ หลังจากการจัดเวทีสัมมนาของผู้เข้าร่วมสัมมนาในทุกพื้นที่ที่ได้ดำเนินการตามโครงการ พัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ มีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกเวที อีกทั้งผู้วิจัยพบว่าผลการสำรวจ ทศณะคติของผู้เข้าร่วมสัมมนาต่อกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมีผลต่อความ “โปร่งใส” ต่อ ระบบราชการไทย หรือไม่ ผู้เข้าร่วมสัมมนาในทุกพื้นที่ที่ได้ดำเนินการตามโครงการพัฒนา วิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ มีการความเห็นว่ กฎหมายข้อมูลข่าวสารของ

ราชการ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความโปร่งใสในระบบราชการของไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นของผู้เข้าร่วมสัมมนา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลการศึกษาสำรวจความเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ถึงความสำคัญของกฎหมายข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงสิทธิ การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัคร สสร. ชุมชน ถือว่า การให้ความรู้ความเข้าใจและการฝึกปฏิบัติให้แก่ผู้เข้ารับการสัมมนามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ อีกทั้งภายหลังจากการสัมมนา ผู้เข้าร่วมฯ เล็งเห็นถึงความสำคัญของกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่จะสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นกับระบบราชการของไทย ให้มีการตรวจสอบได้อย่างทั่วถึงและมีมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง

5 สรุปผล

ผู้วิจัยพบว่า ความไม่รู้และไม่เข้าใจ “สิทธิได้รู้” เป็นปัญหาสำคัญของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และความยุ่งยากของภาษากฎหมายเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งเกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การไม่ได้รับการอบรมศึกษา ขาดการสื่อสาร ถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในแต่ละภูมิภาคที่ห่างไกล การเข้าถึงแหล่งความรู้ของประชาชน ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดต่างๆ เป็นไปได้ยาก และปัญหาความไม่เข้าใจ “สิทธิได้รู้” มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและการใช้สิทธิของประชาชน สำหรับประชาชนแล้วแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้บ้างมากขึ้นแต่เมื่อนำไปใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการกลับพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคอยู่หลายประการ อีกทั้งปัญหาความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิได้รู้ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่อาจเข้าถึงสิทธิได้รู้และไม่อาจเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ เพราะสิทธิได้รู้ของพลเมืองที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงของพลเมืองในประเทศ ปัญหาดังกล่าวทำให้ลดประสิทธิภาพของการใช้สิทธิของประชาชนและการบังคับใช้กฎหมาย

จากการศึกษาวิจัยโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้ง 12 เวที พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสิทธิได้รู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน โดยแบ่งปัจจัยที่มีความสำคัญออกได้เป็น 5 ประเด็นดังนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชน
2. การได้รับการฝึกอบรม พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง
3. การประชาสัมพันธ์สิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

4. การมีส่วนร่วมขององค์กร หน่วยงาน และชุมชนในการส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

5. การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการพบว่า กระบวนการที่สัมพันธ์กับสิทธิได้รู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน มีดังนี้

1. คัดสรรตัวแทนจากชุมชนเพื่อเข้าร่วมการอบรม
2. การสร้างคู่มือการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการสร้างเครือข่าย
3. การจัดอบรมการเข้าถึงสิทธิได้รู้ และวิธีการสร้างเครือข่าย
4. การส่งเสริมการเสริมสร้างเครือข่ายภายในชุมชน
5. การส่งเสริมความรู้และสร้างเครือข่ายโดยใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ค

(Fan Page Facebook)

ซึ่งกระบวนการนี้ สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เครือข่ายภาคประชาชนที่สนใจเป็น “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน” มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดียิ่งขึ้น จนสามารถเผยแพร่ความรู้นั้นไปยังชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ของตนได้

6 ข้อเสนอแนะ

6.1 การมี “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” เป็นผู้ประสานงานกับ สขร. โดยใช้ระบบสังคมออนไลน์ ในการรับรู้ความรู้ใหม่ๆ เพื่อเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

การอบรมสัมมนาตามโครงการนี้ ได้ก่อให้เกิด “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” ซึ่งสามารถเป็นผู้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยอาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายภาคเอกชนกับเครือข่ายภาคเอกชนด้วยกันเอง และเครือข่ายภาคเอกชนกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ความไม่รู้และไม่เข้าใจสิทธิได้รู้ของประชาชนในชุมชนมีแนวทางพัฒนาให้ปัญหานี้หมดไปได้ด้วย การเผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่าย “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” การจัดตั้งเครือข่ายเกิดขึ้นได้ในชุมชนและการเผยแพร่ความรู้ต่างๆ จากการอบรมสัมมนาสามารถถ่ายทอดกันได้ในชุมชน ดังนั้นรูปแบบอาสาสมัคร สขร. ชุมชน ควรที่จะพัฒนาแนวทางการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้น

ในพื้นที่ของแต่ละชุมชน โดยการให้ความรู้และการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้น ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่าย “อาสาสมัคร สสร.ชุมชน” ประสานงานและกระจายสู่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและชุมชนท้องถิ่นต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของ “อาสาสมัคร สสร.ชุมชน” ให้มากขึ้น

6.2 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ

ในปัจจุบันการคำนึงถึงสิทธิของประชาชนในสังคมไทยเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับสิทธิต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่การเผยแพร่สิทธิต่างๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวต้องอาศัยองค์กร หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยกันรณรงค์ เผยแพร่สิทธินี้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงเอกสารของราชการ อันถือเป็นการตรวจสอบการทำงาน of หน่วยงานภาครัฐวิธีการหนึ่ง ให้มีการปฏิบัติงานและดำเนินงานตามโครงการต่างๆ อย่างโปร่งใส ด้วยเหตุนี้การดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อการสร้างผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ จนเกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายภาคเอกชนจะกลายเป็นการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง และผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐทำงานอย่างโปร่งใสมากขึ้น ทั้งนี้ การฝึกอบรม พัฒนาความรู้ภาคประชาชนนี้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และทำให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายได้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของสิทธิที่ตนมี จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายมุ่งหวังไว้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สสร.) หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ควรให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรม และพัฒนาความรู้ไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยตรง ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิของประชาชนภายใต้กฎหมายฉบับนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไป

7. บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. 2538. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดยถึอมนุษย์เป็นศูนย์กลาง.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้, 2550.

ชนากิตติ์ ราชพิบูลย์ .2553. การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี.ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. คำบรรยายในการฝึกอบรมนักกฎหมายกฤษฎีกา รุ่นที่ 1 เรื่องหลักกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2539.

ปาน กิมปี 2540. การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ ไพรัช อีระชัยมหิทธิ และคณะ. การพัฒนาเครือข่ายการสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน, รายงานผลการศึกษาวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2554.

อคิน รพีพัฒน์ และคณะ. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

Andrew, (2012). Access to Information Laws: Overview and Statutory Goals. Retrieved Jan 20, 2012, from Right2INFO.org Web site: <http://www.right2info.org /access-to-information-laws>